

SVERIGES GEOLOGISKA UNDERSÖKNING.

SER. Aa. Kartblad i skalan 1 : 50000 med beskrifningar. N:o 71.

BESKRIFNING

TILL

KARTBLADET "NORRKÖPING"

AF

M. STOLPE.

STOCKHOLM, 1879.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.
KONGL. BOKTRYCKARE.

Det geologiska kartbladet Norrköping omfattar den vestra delen af det s. k. Vikbolandet inom Östergötlands län. De socknar och sockendelar, som inom samma område blifvit undersökta, äro i *Lösings härad* Dagsberg, St. Johannes, Styrestad, Tingstad och Furingstad, i *Östkindes härad* Ö. Stenby socken S. om Bråviken och vestra delen af Ö. Husby och Häradshammar, i *Björkekindes härad* Konungssund, Tåby, Kuddby och Å samt vestra delen af Ö. Ny, i *Hammarkinds härad* nordvestra delen af Skällvik, norra delarne af Mogata, Skinberga och Drothem och största delen af W. Husby, i *Bråbo härad* sydligaste delen af Qvillinge och östra delen af Ö. Eneby, i *Memmings härad* östra delen af Borg och Löt samt i *Skärkindes härad* små delar af Gårdeby och Ö. Ryd. Dessutom städerna Norrköpings och Söderköpings områden.

Största delen af det undersökta området har sedan äldsta tider varit känt under namnet Vikbolandet, ett namn som det erhållit för sitt läge mellan de båda långa hafsvikarne Bråviken och Slåtbaken. Att landet af ålder varit bebodt, derom vittnar nogsamnt den betydliga mängd af minnesvårdar man här träffar. Grafhögar och stensättningar af flera former förekomma snart sagdt på hvarenda kulle inom den odlade bygden. Land och vatten voro dock icke, då dessa vårdar sattes, fördelade så som nu, derom kan intet tvifvel uppstå. Utan att åberopa eller tillmäta för stor betydelse åt sägngen, som hit förlägger det i vår historia ryktbara slaget på Bråvallahed, dit kämparne sägas rott sina båtar långt

Landets
allmänna
utseende
förr och
nu.

in från Bråviken, följande den bäck, som i våra dagar under namnet Varån rinner från Häradshammar igenom Ö. Husby socken, kan ensamt markens nu varande beskaffenhet låta oss förstå, hvilken rikedom på svämmland, kärrmarker och vattensamlingar här funnits i odlingens första dagar. Sidlända ängar utbreda sig nämligen öfver stora vidder utmed Bråviken från Norrköping till Ö. Husby och en del af dem sammanhänga med i socknarne söder härom belägna sankar eller i senare tider torrlagda marker, och ännu i våra dagar ser man så långt söder om Bråviken som i Täby och Kuddby socknar sjögräs växa i afloppsdikeya. Vikbolandet har sålunda genom torrläggning och vattnets utsinande fått så småningom sitt närvarande utseende och blifvit hvad det är, en af Östergötlands goda kornbodar.

Med tillhjälp af de höjdsiffror, som å kartan blifvit ut-satta, kan man lätt finna, att alla små vattendrag, som tillhöra Vikbolandet, och således äfven de slättmarker genom hvilka de rinna fram äro belägna på en jemförelsevis obetydlig höjd öfver hafvet och att höjdskilnaden dessa marker emellan knappt någonstädes uppgår till 100 fot. En del af Vikbolandet har derigenom på sitt sätt erhållit naturen af slättland, ehuru det i sjelfva verket ingalunda gör skäl för denna benämning. Än här än der ligga backar och grustäckta höjder och dessa egendomliga, kala, åt norr branta bergklippor, hvilka tvärt sticka upp till 70—100 fot öfver marken, strödda liksom ofantliga stenar på ett stort åkerfält. Åt östra sidan inom Ö. Husby, Häradshammars, Ö. Ny och äfven Å socken tilltaga höjderna både i mängd och utsträckning, och all anledning att tala om slättland i vanlig mening har der upphört.

Huru långt Vikbolandet sträcker sig åt vester är en fråga, som mycket lätt låter sig besvara vare sig på fältet eller vid ett ögonkast på den geologiska kartan. Landsvägen mellan Norrköping och Söderköping följer nemligen

denna gräns temligen nära, en resande mellan dessa städer ser vester om sig slätten bryta tvärt af mot en åtminstone för närvarande skogklädd höjd, och på den åtföljande geol. kartan är gränsen angifven genom den samling af röda fläckar, som börjar sydvest om Norrköping och sträcker sig ner emot Söderköping. I den nyss omtalade skogklädda höjden finner man nemligen ett granitmassiv — granit är på kartan betecknad med röd färg — hvilket sålunda utgör Vikbolandets naturliga gräns åt detta håll.

Söder om Slätbaken har marken i allmänhet ett temligen sönderstyckadt, i smått kuperadt utsende. Slätter finnas inga, men berg och backar så många flera. Odlingen har likvisst äfven här stora fält för sin verksamhet, om de än icke äro sammanhängande, och, såsom af kartan synes, saknas ingalunda hvarken gårdar eller byar, och jordbruket är i synnerhet närmast söder om kanalen både stort och gifvande. Till sitt skaplynne hänger denna trakt närmast tillsammans med den i det föregående omnämnda höjdsträckan mellan städerna.

Någon egentlig vattendelare mellan Bråviken och Slätbaken finnes knappast. Med Bråviken eger, som bekant, det förhållandet rum, att den norra stranden är mycket brant, medan den södra åter är långsluttande och låg. Om Slätbaken kan väl icke sägas alldeles detsamma, men norra sidan är dock äfven här mycket brantare och äfven högre än den södra, och vattendelaren mellan de båda hafsvikarne skulle kunna sägas, ehuru icke fullt noggrannt, utgöras af just denna höjd utmed Slätbaken och dess fortsättning åt vester, norr om Göta kanal. Innan ännu den lilla tränga dalgången vid Ring i Å socken hunnit utskäras, måste afloppet från nästan hela denna socken hafva gått åt norr förbi Kuddby kyrka, Gnedby och Vittinge fram till häradsbäcken mellan Lösing och Björkekind. De låga markerna

vattende-
lare mellan
Bråviken
och Slät-
baken.

mellan Kuddby kyrka och Bjersta samt i norra och vestra delarne af Å socken stodo då under vatten och Gisselö och Kåfverö gjorde skäl för önamnet. Emellertid har genom den nämnda lilla dalgången vattendelaren blifvit ändrad och går nu genom Ö. Ny, nära gränsen till Häradshammars socken och vidare öfver höjderna in i Kuddby, der han följer temligen nära östra och norra sockengränsen, men böjer sig sedan åt S. in i Tåby socken, hvarefter han S. om kyrkan kröker af åt V. och fortsätter i vestlig riktning öfver de höjder, som följa Göta kanal på norra sidan.

Dalgån-
gar.

Större dalgångar saknas alldeles, om man undantager den mellan sjön Asplången och Slåtbaken, hvilken likväl utgör blott en del af den stora mellan Vettern och Östersjön. Öfriga dalgångar, som kunna förtjena att särskildt omnämnas, äro den mellan Lösings och Björkekinds härad, och den som går i eller nära gränsen mellan Björkekinds och Östkinds härad samt den genom sängen om Bråvallaslaget märkliga, som går genom Häradshammars och Ö. Husby socknar.

Sjöar.

De sjöar, som äro belägna inom i fråga varande område, äro ej många. Utom *Asplången*, som förut är nämnd, märkes *Ensjön* S. om Norrköping samt *Hällerstadssjön* och några andra smärre sjöar inom den kuperade trakten S. om kanalen.

Vatten-
drag.

De vattendrag, till hvilka dessa sjöar gifva upphof, äro blott smärre åar och bäckar. Såsom med dessa ojemförlig framstår den väldiga *Motala ström*, hvilkens nedersta lopp faller inom bladområdet. Vid Norrköping gjuter strömmen sin vattenmassa i Bråviken.

Höjder.

Redan i det föregående är taladt om den höjdsträcka, som brant begränsar Slåtbaken åt norr. Åt V. fortsättes hon af rätt betydliga höjder, der också de högst belägna punkterna äro att finna. S. om Oxtorpssjön, strax n. om Söderköping är ett brant och svårtillgängligt berg, hvars

öfversta del ligger 312 fot öfver hafvet. Utsigten åt norr är härifrån ganska vidsträckt, man ser öfver en stor del af Vikbolandet och äfven de höga Kolmårdsbergen bortom Bråviken. Bergets utmärkta läge nära ändan af en hafsvik och kringflutet, som det nog en gång varit, på trenne sidor synes hafva i gamla tider ej lemnats obegagnadt. Ännu talar man der om "borgamarken", och när man ser den ringmur, som åt vester, landsidan, begänsar berget, kan man väl säga, att äfven stenarne tala. Norr om V. Husby kyrka och kanalen ligger ett berg kalladt Muskedunder vid 342 fots höjd öfver hafvet, hvilket är det högsta inom hela området.

Den skogbärande marken intager i förhållande till den odlade ett mindre område här än på de flesta andra trakter. Om man får tala om skogsbygd, skulle denna benämning tillkomma i första rummet en stor del af det område, som ligger vester om en linie, dragen från Norrköping till Söderköping och vidare åt söder. För öfrigt finnas naturligtvis äfven skogar öster om samma linie, ehuru ej i någon så stor utsträckning, de största af dem äro belägna i Ö. Husby, Häradsammars och Ö. Ny socknar.

Skogbärande mark.

Jordmånen är i allmänhet god och lemnar vanligen äfven god afkastning. De naturliga jordförbättringsmedel, som i många delar af vårt land äro allmänna, såsom lermergel, kalkhaltig sand, snäckjord o. d. äro här ytterst sällsynta. Mergeln finnes visserligen under de andra lerorna, men då den ligger temligen djupt och dessutom kalkhalten är ganska obetydlig, så torde han väl ej komma till användning. Att snäcklemningar så sparsamt träffats — de finnas på kartan antecknade endast på två ställen — förefaller oväntadt i en trakt mellan ett par hafsvikar.

Odlad mark.

Grufdrift har förr bedrifvits inom Ö. Husby, Häradsammars och Å socknar och ganska mycken malm har brutits, men för närvarande äro grufvorna ödelagda.

Grufdrift.

Af qvarts finnes god tillgång vid Åselsta, S.O. från Norrköping. Något försök att tillgodogöra den har ännu icke gjorts, ehuru den förekommer ganska ren.

Kalksten finnes på några få ställen, men tillgången deraf är öfverallt ganska inskränkt.

Bräntorf till bränsle upptages endast ur en mosse i Kuddby socken.

Berggrundens beskaffenhet.

Bergarterna i dessa trakter äro desamma, som man finner öfver större delen af vårt land. De äro nemligen *gneis* med dess vanliga inlagringar af urkalksten och dioritskiffer, "eurit" (äfven kallad *hällflintgneis*) samt *granit* och *trapp*.

I stort taget kan man här skilja tre olika lager af *gneis*, a) *vanlig röd gneis*, hvilken är utbredd i områdets södra del, söder om Slätbaken och Göta kanal samt i sammanhang dermed närmast norr om sjön Asplången och kanalen, b) *en blandning af röd och grå gneis*, hvilken intager hela östra och mellersta delen, öfver vissa områden företrädesvis röd, öfver andra grå, medan åter på andra röd och grå *gneis* äro med hvarandra mer eller mindre tätt vexlande och ofta nog äfven i hvarandra öfvergående, c) *grå gneis*.

Hvad först den vanliga röda *gneisen* beträffar, så har den i allmänhet våra vanligaste allmänna röda *gneisers* egenskaper. Den röda färgen betingas genom röd fältspat, ortoklas, hvilken aldrig saknas, men visserligen till olika myckenhet förekommer. Härigenom vexlar ock bergarten utseende och kan, såsom fallet är i synnerhet S.V. om Söderköping, komma rätt nära den gråa *gneisen*. Äfven denna senare *gneis* varietet träffas på många ställen inom den röda, men ingenstädes till den utsträckning, att man kan tala om

vexlande lager af de båda. Utom de konstituerande beståndsdelarne, kvarts, glimmer och fältspat, innehåller den röda gneisen oftast litet magnetit, ehuru i de flesta fall märkbart endast med magnetens tillhjälp, sedan stenen blifvit krossad. Äfven hornblendade kan visserligen träffas, men icke allmänt. Till grytet är denna gneis medelkornig och saknar särskildt utsöndrade ögon. Som vanligt finner man äfven här pegmatit samt dessa mörka, dioritlika lager eller körtlar, hvilka så ofta förekomma inom gneis, och om de här ej så allmänt observerats, torde detta bero deraf, att bergytan i skogarna ofta varit täckt af mossa, till skilnad från Vikbolandets mera kala hållar.

Om således den röda gneisen i ock för sig ej erbjuder stort af intresse, så har den likväl en öfvergångsform, hvilken måhända kan lemna något bidrag till förklaringen af vissa gneisers och graniters nära öfverensstämmelse i utseende. Ehuru egentligen icke hörande till en kartbeskrifning, torde några ord härom i sammanhang med beskrifningen af gneisens förekomst och utseende göra uppfattningen af bergartens beskaffenhet lättare.

Redan mellan Slätbaken och Söderköping, närmast norr om kanalen, men ännu mera omkring Söderköping har gneisen ett ganska granitlikt utseende. Längre söderut från staden eger detta förhållande oftare rum och detta mer och mer ju närmare man kommer mot sydvestra hörnet af det undersökta området. Skiktningen hos bergarten, om ock svår att alltid finna, lemna dock ännu säker fingervisning. Men vid områdets västra gräns mellan Asplången och Hällerstadssjön saknar man den alltför ofta och man stannar derföre i förlägenhet vid afgörandet om bergarten är gneis eller en skiffrig granit. Detta förhållande är dock icke öfverallt det samma, ty på flera ställen synes plötsligt skiktningen vara den allra tydligaste och strykningsriktningen stämmer öfverens med den som öster härom blifvit iakttagen. Omkring

Hällerstadssjön förekomma bergkullar och hållar, af samma bergart, här till utseendet fullkomligt granitlik, hvilken, när den är i kontakt med tydlig gneis, tyckes förekomma såsom lager i denna. Vanligare är dock att de båda bergarterna till utseendet ligga hvarandra så nära, att man endast tillfälligtvis kan skilja dem. Ett mindre stenbrott liggande utanför områdets gräns visade allt igenom samma massformiga och jemnkorniga utseende som granit. Någon säker gräns mellan gneis och granit kan därför på många eller snarare de flesta ställen icke uppdragas. Helt annorlunda är, såsom bekant, förhållandet med den blandning af gneis och granit, som fått namn af Stockholmsgranit. Der ega alla gneispartier, större och mindre, tydlig gräns mot den granit, som omsluter dem, och något misstag kan icke rörande den ena eller den andra bergarten komma i fråga. Graniten är äfven der likartad genom hela sin massa, men till kornet betydligt mindre än härvarande. Att Stockholmsgranitens gneismassa varit *fast*, när hon söndersprängdes och sprickor och tomrum fylles med granit, synes vara utom allt tvifvel. Här åter, der skarp gräns mellan de båda bergarterna i allmänhet saknas, vill det synas, som om gneisen icke allt igenom nått samma grad af fasthet, då den en gång rubbades ur sitt sammanhang. För den massa, som här fylde möjliga sprickor eller utbredde sig öfver fördjupningar behöfver man derföre icke nödvändigt förutsätta ett "uppstigande ur djupet", utan har väl i första rummet gneislagrets undre lösa massa återställt det rubbade jemvigtsläget. Der hon fylde en remna i den befintliga, mer eller mindre fasta gneisen blef hon så att säga den granit, vi der nu se.

N.O. om Söderköping och likaså S.O. om Husby i östra delen af Mogata socken finnas i en del af de små, tunna lager af grå gneis, som emellanåt förekomma i den röda gneisen, smala, knappt fingersbredda band liknande brunröd hälleflinta, liggande på samma sätt, som de långa fältspats-

strimmor man så ofta finner i gneis. Närmare gränsen mellan Mogata och Skällviks socknar tilltaga dessa band i alla dimensioner och ligga såsom smärre partier eller lagerformiga inneslutningar i gneisen. Mikroskopet angifver en stark klorithalt.

Det stora lager af blandad röd och grå gneis, som upp- ^{Röd och grå gneis.} tager hela östra delen af området, sträcker sig afsmalnande långt fram åt vester och nordvest. Närmast Slätbaken förekommer röd gneis i öfvervägande proportion mot grå gneis, deremot inom ett bälte norr derom, igenom midten af Ö. Ny och Kuddby socknar, är den gråa gneisen nästan enbart rådande. I norra delen åter af samma socknar finner man röd gneis. Nordligare upp genom Häradshammar och Ö. Husby är visserligen den röda också öfvervägande, men mera i smått blandad med grå, hvilken senare slutligen längst i norr tager öfverhanden. Inom så godt som hela Ö. Stenby socken och norra delen af Konungssunds socken är den der befintliga gneisen grå, likaså inom nästan hela den del af Skällviks socken, som tillhör området. Som vanligt innehåller mycket ofta den blandade gneisen körtlar eller små inlagringar af dioritskiffer samt pegmatit. Den gråa i norra delen af Kuddby socken, som likaledes innesluter körtlar af dioritskiffer, är sjelf uppblandad med hornblende dock icke i tillräcklig mängd eller så konstant inblandad att bergarten erhållit hornblendegneisens allmänna karakter. Äfven större och mindre granitklumpar äro mycket vanliga inom såväl den gråa som ännu mer inom den röda gneisen i Ö. Ny socken, ett förhållande, som likaledes iakttagits i trakten Ö. härom och i "beskrifning till bl. Gottenvik" utförligt finnes omnämndt.

Bergen inom Furingstad och södra delen af Styrestads och Dagsbergs socknar utgöra den vestliga gränsen för den blandade gneisens lager, för så vida man icke får tänka sig att en förkastning en gång egt rum i jordskorpan längs med

den bäck, som skiljer Björkekinds och Lösings härad från hvarandra. Visst är åtminstone, att bergarten vester om nämde bäck företer ett något afvikande utseende. Den röda gneisen är i allmänhet granitlik och mycket mera grofkornig än annars vanligen är fallet, stundom till och med lik pegmatit. Grå gneis förekommer i södra och östra delen mestadels endast såsom tunna band i den röda, i norr deremot vexla de båda bergarterna ganska tätt och öfvergången till den gråa gneis, för hvilken här nedan skall redogöras, sker ganska hastigt. Dioritskiffer ¹⁾ och pegmatit äro här oftare än vanligt förekommande.

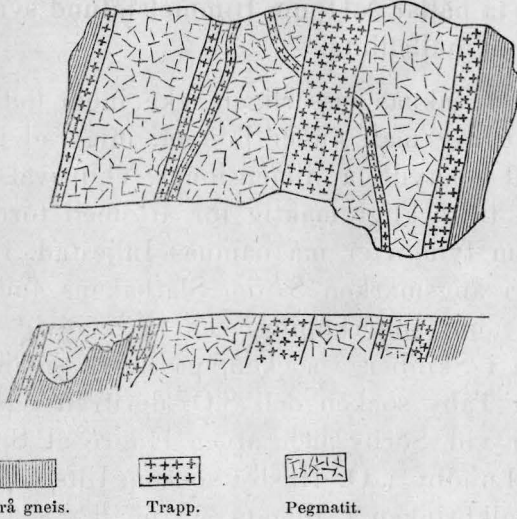
Grå gneis. Den gråa gneis, hvilken nu återstår att omnämna, är utbredd vester om Svinsundsfjärden ända fram till Motala ström, samt öster och sydost om Norrköping. Bergarten är mycket finkornig och låter lätt klyfva sig i tunna plattor, är ofta genomdragen af smärre kvartsådror och innehåller icke sällsynt små granater. Mest utmärkande för denna gneis äro de talrika inlagringar af diorit, som i densamma förekomma. I Styrestads socken ser man öfvergångar på några ställen från dioriten till den omgifvande gneisen sålunda, att den senare närmast dioriten är särdeles rik på hornblende. Annars är förhållandet vanligen så, att gränsen mellan de båda bergarterna är lätt att iakttaga. Äfven pegmatitklumpar finnas på åtskilliga ställen inom samma gneis. De största af dem äro på kartan angifna — se norra delen af Dagsbergs socken —, men många flera finnas i verkligheten. Trappgångar äro mera sällsynta, men saknas ingalunda. Straxt utom Norrköpings stad helt nära vestertull

---

¹⁾ Då här talas om dioritskiffer användes en benämning, som icke är fullt exakt. Bergarten i fråga är nemligen mindre ofta skiffrig än massformig och borde sål. egentligen, då den till sammansättningen öfverensstämmer närmast med diorit, äfven så benämnas, men för att angifva dess sedimentära ursprung, hvilket icke torde kunna dragas i tvifvel, har i stället användts namnet *dioritskiffer*.

uppsticka några pegmatithällar. Vidstående teckning är tagen från en af dem.

Fig. 1.

En bergart inom blodområdet förekommande, hvilken står den finkorniga gneisen nära, är "*eurit*" (eller hälleflint-gneis). Den har här en obetydlig utbredning, nemligen endast i nordvestra delen, vester och nordvest om Norrköping. Bergarten är alltid mycket finkornig och mera rik på kvarts än gneisen, är stundom mycket tydligt lagrad, stundom åter fullkomligt massformig. S. om Motala ström just vid områdets vestra gräns ser man en blottad häll, hvilken synes liksom speckad med ljusare stenar, små kvartsbollar, något litet höjda öfver hällens yta, de största ungefär så stora som mindre äpplen. Äfven på den höga bergkullen nordvest om Himmelstalund kan man, ehuru mindre tydligt, se något dylikt, likaså i jernvägsskärningar nära Fiskeby station. I samma skärningar, liggande straxt utom området, kan man iakttaga en egen vexling i bergarten. En mycket finkornig och kvartsrik, fullkomligt massformig varietet, nästan så tät

som kvartsit, omvexlar der i tunna, sällan fotstjocka lager med en glimmerrik, också mycket finkornig varietet, hvilkens tunna hvarf äro ytterst fint skrynklade och liksom ihoppressade.

I några få hållar N.O. om Himmelstalund synes "euriten" öfvergå till tät hälleflinta.

Urkal-
sten.

Uralkalksten saknas visserligen icke inom det undersökta området, men der man finner honom, inlagrad i gneisen, är han alltid af obetydliga dimensioner, ehuru väl dock på de flesta ställen tillräckligt mäktig för att med fördel tillgodogöras. Såsom fyndorter må nämnas Liljestad, i slutningen mot den låga ängsmarken S. om Slätbakens ända, torpet L. Måsen SSV. om Söderköping i en kulle invid vägen, N.O. om Fullersta i Skinberga socken, på norra sidan om ån, Ö. om Fristad i Tåby socken och S.O. derifrån i lagrets strykningens riktning vid Sörby och äfven längre åt S.O. i Sörby-skogen, vid Lundby i Ö. Husby socken, Ulfstorp i Konungssunds s:n, Kalkbrinken i Mogata s:n m. fl.

Jernmalm.

Såsom temligen obetydliga inlagringar i gneis förekomma på några ställen *jernmalmsfyndigheter*, vanligen liggande i dioritskiffer, i hvilken hornblendet är mycket öfvervägande fältspaten. I malmen har man allestädes gjort sprängningar och äfven, ehuru endast på några få ställen, derpå nedlagt större arbete. För närvarande äro alla grufvorna öfvergifna. De förnämsta ligga vid Herrsta i Häradshammars socken. För öfrigt må nämnas Fjukgrufvan i Konungssunds s:n, Björby i Kuddby s:n, Låsta i Furingstad, Yxeltorp i Skällvik, Välltorp i Ö. Husby socken. Många flera smärre finnas.

På *blyglans* har man gjort försöksarbeten vid Äsptorpet i Dagsbergs s:n samt på ett par ställen nära Stegeborg i Skällviks s:n.

Koppar-
malm och
nickel.

Äfven för att vinna *kopparmalm* hafva rätt betydliga kostnader nedlagts. Vid Ring i Å socken ligger alldeles

vid stranden af Slätbaken i röd gneis jernmalm eller egentligen och till det mesta magnetkis, hvilken med några fots maktighet är utsträckt i gneisens strykningsriktning och sålunda är en inlagring eller möjligen en lagerformig gång. Enligt uppgift har magnetkisen hållit kopparkis insprängd, och man finner äfven i de stora varphögarne stycken af magnetkisen, hvilka hålla kopparkis. Måhända skulle kostnaderna blifvit bättre ersatta, om man uppmärksammat, att magnetkisen håller rätt mycket nickel. Analyser å magnetkisen hafva ådagalagt, att nickelhalten uppgår till icke mindre än 1,68 %.

Såsom synes af kartan, der *granit* är betecknad med röd färg, intager denna bergart icke så stor yta, som gneisen. Utom på enstaka punkter eller smärre områden, der *granit* sticker upp, träffas han i tvenne sammanhängande massiv, det största S.W. och S. om Norrköping, hvilket sedermera från Ensjön sträcker sig fram emot Söderköping och in i Tåby socken, det andra mindre i Ö. Stenby socken. Bergarten i det förra massivet är röd och vanligast medelkornig, mera ofta småkornig än grofkornig. Särskildt utsondrad fältspat i s. k. ögon förekommer icke. Hvar massivets östra ände är, torde vara omöjligt att afgöra. Omkring Oxtorpssjön eller i allmänhet skogstrakten mellan Tåby kyrka och kanalen är den nog belägen, men likheten mellan de här befintliga bergarterna, *granit* och *gneis*, tillåter ingen noggrann bestämning.

På några få ställen har det lyckats finna gräns mellan de båda och har det då synts, som om graniten liksom inkilats i gneisen. I dessa "granitlager" i gneis har bergarten till utseendet kommit gneisen mycket närmare, än eljest.

N. om Ensjön förekommer inuti graniten ett slags hälleflintlik bergart dels i ett par små hållar, dels på ytan af en brant bergvägg såsom en tunn skorpa. Någon öfvergång

mellan graniten och hälleflintan kan ej iakttagas, men väl ett slags skiktning hos den senare.

Graniten inom Ö. Stenby är till gryet något gröfre än Norrköpingsgraniten och fältspatens färg är här icke röd utan ljust grå.

I Qvillinge socken N.V. från Norrköping är ett rätt stort stenbrott öppnadt på granit, bergarten är temligen finkornig. I en närbelägen kulle är bergarten ännu mer finkornig och till en viss grad skiffrig samt rik på små långdragna glimmerfläckar och strimmor, hvarigenom bergarten får utseende af att vara lagrad.

I den stora höjden mellan Gisselö och Kåfverö i Å socken är bergarten röd, något strimmig granit af temligen groft korn, begränsad åt S. af en röd, finkornig varietet.

De granitkullar, som ligga S. om landsvägen i Ö. Stenby socken, äro af samma slags bergart, som förekommer i det nordligare liggande massivet.

Quarts. Vid Åselsta i Styrestads socken inneslutes *quarts* i form af en icke obetydlig körtel i graniten. Då mineralet är ganska rent och förekommer i en liten brant, rätt hög kulle, skulle det sannolikt lämpa sig väl för brytning.

Trapp. *Trappgångar*, finnas på några få ställen anmärkta på kartan. Den största är träffad på öarne Ö. om Djurön i Bråviken och i fortsättningen af samma riktning på Näslandet. Åt vester har samma gång redan förut blifvit observerad på norra stranden af Djurön och vidare ända fram till Malmölandet, som utgör gräns mot Bråvikens vestra ände. (Se vidare härom beskrifningen till det geologiska kartbladet Stafsjö.) En mindre gång finnes anmärkt vid Fyrby i Täby socken. Dessutom hafva som vanligt smärre gångar rätt ofta anträffats. Vid St. Sidus i Dagsbergs socken skära tvenne små sådana hvarandra vinkelrätt. På rätt många ställen närmast Norrköping ser man likaledes små trappgångar, bland andra i Syltbergen.

Af *Kambrisk sandsten* förekomma icke lösa block till någon nämnvärd mängd och likväl har denna bergart en gång här funnits i fast klyft. Sydvest från Norrköping, S. om vägskelet till Borg, ligga ganska tätt tillhopa åtskilliga backstugor och torp. På en flat granithäll inom stugornas område synes att hällen varit delad genom en tumstjock spricka, hvilken nu är fylld af sandsten. — *Alunskiffer* torde väl äfven en gång funnits anstående i dessa trakter, ehuru den icke nu mera träffas i fast klyft. I en kulle N. om Åselstad, nära stora landsvägen mellan Norrköping och Söderköping, har i sydvestra sluttningen observerats en större hopgytrad samling af alunskifferstycken och smärre orstenar. Utom på detta ställe har samma lösa bergart iakttagits V. och S.V. om Söderköping.

De lösa jordlagrens beskaffenhet.

Att de lösa jordlagren, de må utgöras af grus, sand eller leror, en gång utgjort delar af den fasta berggrunden, lär väl för alla vara känt. Den mäktiga kraft, en ofantlig inlandsis, som en gång sprängt klippan och grusat stenen, har lemnat talrika spår efter sin framfart. Inom det område, som här är föremål för beskrifning kan man lätt på bergen och hållarne se huru ytan slipats och ofta kan man tillika iakttaga långa repor på densamma. Dessa repor eller som de vanligen kallas *refflor* utvisa isens rörelse och gå i mellersta Sverige merendels i nära nordsydlig riktning. På Vikbolandet är den allmännaste riktningen N. 35° V.—S. 35° O. Nära Bråviken är den dock mera afvikande och uppgår vanligen till N.V.—S.O., stundom till N. 50°—60° V., medan den deremot sydligare, såsom i Söderköpingstrakten är om-

Refflor.

kring N. 25° V. Till storleken vexla refflorna ganska mycket från för ögat knappt märkbara ända till stora, trågformiga fördjupningar, hvilka egentligen knappast kunna få namn af refflor. De största, som blifvit observerade, synas på berget vid Lindö gård, nära Norrköping och på en bergkulle norr om Ståthöga. Bredden är omkring 3—5 fot och djupet kanske mera än 1 fot.

Jettegrytor.

Ett annat märke från istiden hafva vi i *jettegrytorna*. De, hvilka här iakttagits äro belägna inom Furingsstads socken V. om L. Söd en.

- » Konungssunds d:o, O.S.O. om Väsby, tre. Den största är i öppningen 7 f. lång och 5 f. bred, djupet 4,5 fot, den andra 2 f. lång och 1,5 bred, djupet 1 f. och den tredje 4,5 f. lång och 4,5 bred, djupet 4 f.
- » Skinberga socken, S.S.O. om Bolltorp, en särdeles väl svarfvad, 2,7 f. lång och 2,3 f. bred, djupet 2,3 f.

Krosstensgrus.

Närmast berggrunden ligger grus, s. k. *krosstensgrus*. Det är i dessa trakter sällan blottadt till något betydande djup, men der så skett har det befunnits öfverensstämma med dylikt grus på andra trakter i mellersta delen af landet, kanske dock något mera lerigt, än vanligen är fallet. I sydvestra delen är ytgrusets mäktighet obetydlig, hvarför ock det hårdare s. k. bottengruset der ofta går i dagen, Vid Göta kanal, i närheten af Carlsborgs öfversta sluss, är en grusbacke afskuren. Under det vanliga krossgruset komma först bottengrus, och derunder vid pass 15 fot djupt ner, lager af finare och gröfre sand och mindre hårdt grus.

Svallgrus.

På det egentliga Vikbolandet, medan det ännu af hafsvågorna öfversköljdes, blef krossgruset bearbetadt och delvis omflyttadt, såsom man kan döma af dess nu varande utseende. Stenarne äro nötta och afrundade, och både sand och stenar äro här bättre sorterade än i det vanliga krossgruset,

der de ligga utan ordning om hvarandra. Genom materialets ordnande och det leriga "bergartsmjölets" bortsköljande har stundom svallgruset till utseendet kommit nära rullstensgruset, och utan ledning af rullstensåsarnes riktning skulle man ofta vara oviss om, hvilketdera gruset man hade för sig.

Utom på Vikbolandet träffar man dylikt grus äfven i dalgångar mellan Asplången och Slätbaken i slutningen från bergshöjden. Stundom öfverlagrar det leran, i hvilket fall orsaken får tillskrifvas ras eller nersvämning från högre liggande mark.

Rullstensgrus kallas i allmänhet det material, hvaraf de genom olika delar af landet framstrykande s. k. sandåsarne bestå. Sand och grus ligga i dem vanligen bättre ordnade, ofta vexlande i hvarf med hvarandra. Den ansenligaste af de här varande åsarne, Norrköpingsåsen, har en ganska lång utsträckning. Man har kunnat följa den ända från Lindes bergslag och öfver Hjelmaren samt i Östergötland öfver Tisnaren och Hunn fram till Glan och Norrköping. Den breda ås, på och utmed hvilken landsvägen genom Ö. Eneby går fram till staden, får dock icke hel och hållen anses utgöras af rullstensgrus, utan torde det höga midtelpartiet rättare böra betraktas såsom krossgrus, bearbetadt till svallgrus. Tyvärr finnas inga större gropar öppnade i detta grus. Det rullstensgrus med åtföljande sandmassor, som en gång här aflastades, är nu samladt vid sidorna och för änden af den gruskulle, som förut fans på stället. Kärnan af den höjd, på hvilken en del af staden Norrköping står, utgöres afvenledes af krossgrus, såsom syntes vid de vattenledningsarbeten, som der för kort tid sedan utfördes. Huru långt åt söder åsmaterialet är utbreddt, är ej lätt att säkert afgöra. Närmast S. om staden är rullstensgrus, såsom vid Fridtuna, S.V. från Elementarläroverket och fl. st., kanske äfven S.O. vid Borg, der grustaget likväl icke är tillräckligt stort att lemna säkra upplysningar. I fortsättningen af åsens längd-

riktning utmed vägen mellan städerna finner man vidare rullstensgrus och sand på flera punkter, men förekomsten är dock sådan, att alltsammans nästan lika godt kunde anses vara svallgrus som rullstensgrus. N. om Söderköping nära häradsgränsen är vester om vägen till Tåby ett rätt stort grustag. Till ett så stort djup, som gruset här är blottadt, kunde vågsvallet naturligtvis icke utöfva någon kraft, här kan gruset rätt väl göra skäl för benämningen rullstensgrus. Ö. om vägen på samma ställe är en låg grusrygg, der stenar och sand ligga i hvarf och således bättre stämma öfverens med de i åsarne vanliga förhållandena. Söder om Söderköping är åter rullstensgrus och sand i Skinberga socken både utmed vägen och i slutningen åt öster mot ån. Huru långt Norrköpingsåsen sträcker sig längre åt S., är ännu icke undersökt. Såsom anmärkningsvärdt må nämnas, att några stycken af krossgrus, det största omkring 1 fot tjockt, träffats i ett grustag mellan landsvägarne utom Norrköpings

Fig. 2.

norra tull vid åsens fot. På samma ställe syntes i en grusgrop en egenomlig lagring hos sand, hvilken i vidstående teckning åskådliggöres. De mörkare ränderna voro hårdare, förmodligen genom något jernhaltigt bindemedel.

Såsom rullstensås har vidare utmärkts den samling af skiktadt grus och sand, som förekommer vid Fristad och kyrkan i Tåby socken samt vid Gnesta och Odenstomta i Kuddby socken. Måhända hafva dessa åsar stått i samband med en annan, som S. om Slätbaken sträcker sig genom mellersta delen af Mogata socken.

Glacial-
leran.

Glacialleran, den s. k. hvarfviga leran, ligger sällan i dagen, men är allmänt utbredd och oftast ganska nära dagytan, der marken är sluttande. Ända långt uppe i backarne brukar denna lera täcka det underliggande gruset, på låglända

marker deremot ligger hon djupare, sjelf täckt af yngre jordslag. I många trakter af vårt land är hvarfviga leran i sin undre del kalkhaltig, s. k. hv. mergel, och vid djupborrning inom förevarande område har detsamma på några ställen kunnat iakttagas, dock aldrig som allmän regel. Vid södra sidan af Ensjön är ett större dike upptaget och är hv. mergeln der nära 2 fot tjock, i de flesta fall annars, der mergel träffats, högst en half fot. Kalkhalten, hvilken ingenstädes torde uppgå till 3 % märkes som bekant lättast vid pågjutning med en utspädd syra. När man slår syra öfver mergeln i dessa trakter, finner man, att sjelfva lermassan är föga eller intet kalkhaltig utan att fräsningen beror på närvaron af en ytterst fin kalkhaltig sand liggande emellan de tunna lerhvarfven. Då borren hunnit igenom leran, når han vanligast sådan sand åtminstone till några tums mäktighet. Sandens kalkhalt är likväl icke allt igenom lika, utan vexlande och, såsom man vid större skärningar kan se, fläckvis förekommande. Undantagsvis torde glacialsandens mäktighet öfvergå några få fot i dessa trakter. Der man finner en betydligare sandaflagring under lera, är det därför icke så gifvet, att denna sand är glacialsand. Vid Konungssunds gästgifvaregård finnes t. ex. sand täckt af hv. lera. Sanden är till omkring 30 fot genomgräfd, och grus eller berg har ännu icke träffats under. Efter all sannolikhet tillhör den någon rullstensgrusaflagring. I den lilla dalgången vester om Ring i Å socken har 13 fots djup sand blifvit med borrh genomgången — de sista 6 foten något kalkhaltiga. Ofvanpå sanden hvilar en sandblandad åkerlera. Här är det svårare att afgöra om glacialsand är för handen och i så fall *huru mycket* deraf.

Mallrickor förekomma icke så sällan i den hv. leran. På Djurön uppkastas de af vågorna mot stranden, vid Bråborg åter hafva de uppgräfts ur ett dike högst på åkerfältet, i Mogata socken hafva de iakttagits vid Solberga och i en

Mall-
rickor.

liten bäck nära Husby gård samt S. om Ensjön. I en lergrop N.V. utom Söderköping, finnes ock ett slags mallrickor, nemligen små, klotrunda konkretioner, som för sin uppkomst hafva att tacka ett litet stycke af silurisk kalk, hvilket ännu ligger kvar midt inne i hvarje liten kula.

Snäck-
grus.

Snäckgrus har träffats i ytan af ett par gruskullar, nemligen i Ö. Husby socken Ö. om Lundby och i Ö. Stenby socken ett stycke N.O. om Näs, på båda ställena blott några tum, högst en half fot tjockt, och har det mesta deraf redan af jordegarne blifvit användt. Skäl hafva äfven träffats i ett sandlager under en liten mosse nordvest om Piltorpet i Ö. Husby socken vid 10 fots djup.

Åkerlera.

Åkerlera är Vikbolandets, likaväl som andra traktens i mellersta Sverige, mest använda åkerjord. I medeltal torde dess mäktighet knappast uppgå till 3 fot. På backslutningarna är hon, såsom af ofvan sagda framgår, blott ett tunnt täcke öfver den hvarfviga leran, på låga marker kan hon vara ända till 6 fot mäktig och derutöfver. På den jemförelsevis stora slätten Ö. om Kuddby kyrka och på några andra låglända marker vill det synas, som om öfversta lagret utgjordes af svämmlera. Då mången gång de båda lerorna nästan ingen annan olikhet ega sins emellan än tiden för deras afsättning, så har i sådana fall allt på kartan vanligen tecknats som åkerlera der ej markens sidländhet tjenat som ledning.

Mosand.

Mosanden är använd både som åkerjord och skogsjord. Han träffas, såsom af kartan synes, endast på spridda ställen, utsköljd ur närliggande grusmarker. Mäktigheten är vanligen icke stor.

Svämlera.

Svämlera har på flera ställen af kartan blifvit skild från åkerleran, icke till följd af någon afgjord olikhet i utseendet, utan endast därför, att ögat måst på grund af lerans läge ute på fältet döma henne vara en slammingsprodukt under

senare tider. Endast på ett enda ställe har borningen lyckats visa, att en lera, som i ytan till alla delar liknar vanlig åkerlera, likväl kan vara svämpera. I Ö. Husby socken nära Färjstaden — en gård liggande straxt utom området vid Bråviken — träffades nemligen gytja några fot under en lera, och då gytjan är en senare aflagring än åkerleran, var dermed ådagalagdt, att den öfver gytjan liggande leran måste vara svämpera.

Såsom *gytja* har en lös jordart blifvit betecknad, hvilken Gytja. här blott sällan förekommer. Vanligen är den blott några tum tjock, men undantagsvis, såsom i dyodlingen N. om Kättsäter i vestra delen af området har den funnits uppgå till 2 fot. Omkring en liten å i Ö. Husby socken är gytjan helt tunn och öfvergår omärkligt till svämpera. Till färgen är den vanligen mörkt grå, men ljusnar betydligt vid torkning och blir då för sin stora halt af organiska ämnen mycket lätt.

Torfdy och *Mosstorf*. Utom en mängd små mossar och Torfdy och
Mosstorf. kärr, som här äro befintliga och för hvilka kartan bäst redogör, torde ett par större böra särskildt påpekas, nemligen Vagnsmossen S. om Ensjön i Tingsta socken, bestående af torfdy på lera. I mossen kring Mariehofssjön nära intill finnes öfverst mosstorf till rätt betydlig mäktighet, och ännu vid 16 fots djup nådde borren icke leran. En ganska stor dymark är äfven Skinnmyran, hvilken i vestra delen af Drotthems socken likväl blott med nordligaste delen faller inom det undersökta området.

Källor.

Af s. k. *kalkkällor* hafva 75 stycken blifvit under undersökningarnas fortgång inom förevarande trakter anmärkta och till temperaturen bestämda. Af dessa hafva

1	befunnits	ega	en	temp.	från	5°	och	under	6°	C.
1	»	»	»	»	»	6°	»	»	7°	»
9	»	»	»	»	»	7°	»	»	8°	»
26	»	»	»	»	»	8°	»	»	9°	»
11	»	»	»	»	»	9°	»	»	10°	»
15	»	»	»	»	»	10°	»	»	11°	»
3	»	»	»	»	»	11°	»	»	12°	»
9	»	»	»	»	»	12°	och	derutöfver.		

Källor, som för sitt rikliga flöde förtjena att särskildt omnämnas, äro:

- Källan S.V. om Helgestad, Kuddby s:n, (temp. bestämd $\frac{20}{7}$ 1874) + 10° C.
- » S.O. om Oxtorp, Tåby s:n, (d:o $\frac{17}{9}$ 1874) + 8,°₅ C.
- » N. om Nybygget, Tåby s:n, (d:o $\frac{18}{9}$ 1874) + 8,°₅.
- » S.O. om Ingelstad, Ö. Eneby s:n, (d:o $\frac{6}{8}$ 1875) + 8,°₅.
- » N.N.O. om Torpa, Mogata s:n, (d:o $\frac{18}{8}$ 1875) + 7,°₅.
- » Ö. om Johannisberg, Drothems s:n, (d:o $\frac{18}{6}$ 1875) + 8,°₅.
- » V. om Berga, Å s:n, (d:o $\frac{6}{8}$ 1875) + 9,°₀.
- » Ö. om Odenstomta, Kuddby s:n, (d:o $\frac{6}{8}$ 1875) + 8,°₀.
- » vid Kåfverö, Å s:n, (d:o $\frac{6}{8}$ 1875) + 8,°₀.
- » N.N.V. om Trädgårdstorp, Ö. Husby s:n, (d:o $\frac{3}{7}$ 1874) + 7,°₀.
- » vid Bylingstad, Ö. Husby s:n, (d:o $\frac{11}{7}$ 1874) + 8,°₅.
- » i Ramhällsberget vid Söderköping äfven kallad Trummekällan, (d:o $\frac{27}{5}$ 1874) + 8,°₀, anmärkningsvärd egentligen endast för sitt läge högt upp i bergväggen.
- Söderköpings helsobrunn (d:o $\frac{27}{5}$ 1874) + 7,°₀.

Mineralkällor hafva iakttagits:

- Ö. om Ramhällsberget vid Söderköping, Drothems s:n, (temp. bestämd $\frac{19}{7}$ 1875) + 8,°₀.

(Under namn af Litzells källa har hon i förra tider användts som helsokälla. Vattentillgången är obetydlig.)

V. om Stensvad, Tåby s:n, (temp. bestämd $\frac{16}{7}$ 1874) + 10,°0.

Ö. om L. Kolstad, Drothems s:n, (d:o $\frac{8}{6}$ 1875) + 8,°0.

N. om Snöfvelstorp, V. Husby s:n, (d:o $\frac{2}{7}$ 1875) + 8,°0.

S. om Eketorp, Drothems s:n, (d:o $\frac{29}{5}$ 1874) + 6,°3.

Vid Berga, S:t Johannis s:n, (d:o $\frac{8}{6}$ 1874) + 8,°7.

(Vattnet i denna och näst föregående källa luktar och smakar starkt af vätesvafva.)

S.O. om Väsby, Konungssunds s:n, (d:o $\frac{15}{6}$ 1875) + 9,°5.

Fornlemningar.

Att Vikbolandet varit en af vårt lands äldst odlade bygder, är lätt att finna ensamt af den stora mängd af minesmärken, som ännu återstår. De som under den geol. undersökningens fortgång blifvit iakttagna, meddelas här nedan.

Ättehögar.

Johannis socken: a) Ö. om Vallby, några otydliga.

b) VNV. om Solberga i södra slutningen 6—8 oansenliga, högst uppe på backen är 1 rätt stor, omkring 30 fot i diameter och S. om den äfven 1 icke obetydlig.

Dagsbergs socken: a) Ö. om Örstad minst 30 större och mindre, alla med stenar lagda kring foten och rätt väl behållna.

b) NNO. om Örstad 4 små.

c) N. om St. Sidus minst 15, af hvilka en del hafva stenar lagda kring foten.

d) vid Unnerstad 2.

e) SV. om d:o 1 mindre.

- f) N.O. om Gillerhälla på en hög backe 3 små.
- g) S.V. om Marby by åtminstone 14 spridda på flera små gruskullar.
- h) S.V. om kyrkan en ganska stor mängd, de flesta dock mer eller mindre raserade.
- i) N.V. och N. om Eggeby 14 à 15, de flesta små.
- k) vid Brunneby 1.
- l) S. och S.O. om Brunneby många.
- m) vid Eggeby åt N.V. 1 större omgifven af 4 mindre, åt V. 9 à 10 små, längre åt V. en större mängd, de flesta förstörda. Man har här vid flera tillfällen funnit lerkrukor med aska och brända ben.
- n) S. om Eggeby vid sockengränsen 4 större, den största omkring 60 fot i diameter.
- o) N.V. om Kolstad 1 större omgifven af flera mindre skadade.
- p) sydligt från Ljunga ganska många.
- q) O. och O.N.O. om Beteby några.
- r) S.S.O. om Beteby ett par.

Styrestads socken: a) Ö. om Tornby 1. Emellan gårdarne i byn återstå ännu ett par, hvilka dock icke blifvit på kartan utsatta.

- b) V. om Fröberga 6.
- c) Ö. om Husby 4, af hvilka 3 äro rätt stora, men skadade.
- d) N.V. om Eneby 2.
- e) S.O. om Vibberstad 1.
- f) V. om Lundby rätt många, af hvilka en har en sten rest på toppen.
- g) V. om Eneby flera.
- h) N.V. om Kolstad 1.
- i) N.V. om Sidkälla 10 à 12, mer eller mindre tydliga.
- k) S.O. om Bjelbrunna 1 stor, 10—12 mindre.
- l) N.O. om Sörby flera.
- m) Ö. om Malm åtskilliga.

- n) V. om Malm 10—12 större eller mindre.
- o) S.O. om Sörby 1.
- p) vid Grinneby flera vackra.
- q) N.O. om Sidkälla 1, omgifven af flera mindre, hvilka jemte upplagda stenar bilda en ring kring densamma.
- r) N.O. om kyrkan ett par.

Furingstads socken: a) på höjderna N. om Idingstad ett större antal, deribland 1 större omgifven af omkring 20 mindre.

- b) V. om Idingstad ett stort antal.
- c) V. om Brobytomta flera.
- d) S.O. om St. Söd 1 stor.
- e) N.O. om Ylingstad 10—12 mer eller mindre skadade.
- f) S. om L. Söd, V. om vägen 10—12, Ö. om vägen 1 stor.
- g) N. om L. Söd 3 större.
- h) V. om Skålsund omkring 13, de flesta skadade.
- i) S. om St. Söd 1 stor.
- k) S. om Låstad 12.
- l) vid St. Grönhög 1.
- m) V. och V.N.V. om L. Grönhög 3.

Tingstads socken: a) S.S.V. om Myckelby flera.

- b) S.V. om Fransberg 2, ej på kartan anmärkta.
- c) S. om Restad 1.
- d) O.S.O. om d:o 2, ej på kartan anmärkta.
- e) Vid Holstad 3.
- f) N.N.O. om d:o 1.
- g) N.N.O. om St. Gullborg 2.

V. Husby socken: a) S. om kyrkan några.

- b) N.V. om Björstad några.

Drothems socken: a) S.O. om Mariehof flera.

- b) N.V. om Mariehof 1.
- c) V. om L. Mariehof 2.
- d) S.S.V. om d:o 1 med kantsatta stenar.

- e) N. om L. Mariehof 5.
- f) S.S.V. om Loddby flera.
- g) N. om Skärpinge 1.
- h) S.S.V. om d:o 2.
- i) S. om Liljerum 2.
- k) Ö. om södra gården i Liljerum 1.
- l) Emellan Alboga och Söderköping 3.

Tåby socken: a) S. om Skårby ligga flera små torpstugor. En af dessa är bygd på en ättechög, åt Ö. ligga helt nära, 10—12 vanliga högar samt mer än 20 smärre, stenfyllda.

- b) S. om nyss nämnda stugor minst 20 smärre stenfyllda högar.
- c) V. och N.V. om kyrkan omkring 25, spridda på fyra skilda ställen.
- d) V. om Fristad åtminstone 20 i behåll. Odlingen inkräktar här, såsom på många andra ställen, årligen mer och mindre af de gamla grafvarne. Vid plöjning har man ofta funnit delar af lerkrukor, både släta och sirade, samt kol och ben.
- e) N.N.O. om Fristad 1.
- f) N.O. om Sörby några smärre.
- g) S. om Mem 7.

Skinberga socken: a) S.O. om Viggeby 5—6 otydliga.

- b) O.N.O om Bolltorp 1.
- c) V.N.V. om d:o 1.
- d) S.V. om d:o 2.
- e) N. om Kulla 3.
- f) O.N.O. om Braberg några otydliga.
- g) Ö. om d:o 6.
- h) S.O. om d:o 1 temligen förstörd.
- i) V.S.V. om kyrkan 1.
- k) N. om Husby 2.
- l) V. om Ljunga 1.

m) S.S.O. om Ljunga omkring 45, deribland en rätt stor och en med sten på toppen.

Mogata socken: a) V. om Djursnäs 1.

b) S.O. om Häckenstad 1 otydlig.

c) N.V. om d:o 1.

Skällviks socken: a) vid Våle 7.

b) N.V. om Våle 3.

c) V. om St. Hultet 6.

d) S.S.O. om Stegeborg 1.

e) S.O. om d:o 1.

f) N.N.O. om Yxeltorp 3 och ännu nordligare 3.

Ö. Ny socken: a) omkring Norr Mem flera än 30.

b) N.V. om Öster-Mem 1.

c) N.O. och N.N.O. om d:o 3.

d) N. om Gärdet 1.

e) V. om Österskam 6.

f) S. om Grindtorp 1 rätt stor.

Å socken: a) O.S.O. om Gustorp 4.

b) V.N.V. om d:o 3 i behåll, flera förstörda.

c) S.V. om d:o 1.

d) N.O. om Ursvik 3.

e) N.V. om L. Linneberga flera än 30.

Kuddby socken: a) S.S.V. om Åby vid sockengränsen åtminstone 12 smärre, stenfyllda.

b) O.S.O. vid Åby 1 mindre.

c) V.N.V. om Åsvittinge 1 rätt stor högst upp på en bergkulle, i sydöstra slutningen flera obetydliga med kantsatta stenar.

d) S.V. om Åsvittinge, der landsvägen går öfver sockengränsen, några smärre stenfyllda.

e) N.V. om Svällstad några smärre, stenfyllda.

f) V. om Höckerstad 1.

g) V. om kyrkan mer än 10 små.

h) S.V. om Fiskeberga 3—4 små.

- i) V.S.V. om Fiskeberga 2, den vestra obetydligt stor, den östra 15 f. hög och 43 f. i diameter, kringlagd med stenar.
- k) vid Hjerterum åtminstone 60, de flesta små, men några rätt stora. Somliga äro kringlagde med stenar.
- l) S.V. om Åkerby 2—3, något otydliga.
- m) N.V. om Björby 1.
- n) S.V. om d:o 1.
- o) N.V. om Tångstad omkring 20, af dessa 1 större med kantlagda stenar.
- p) V. om Berga 14.
- q) S.V. om d:o 2.
- r) N. om d:o 5.
- s) N.O. om d:o 3—4.
- t) N. om Valingstad flera, ibland dem 3 stora.
- u) N.V. om Åkerby flera.
- v) S.O. om d:o 10—12, flera förstörda.
- x) N. om Skogsby 10—12.
- y) N.V. om d:o 1.
- z) nära Tegneby 3.
- å) Ö. om d:o 27.
- a) O.N.O. om d:o 1.
- ö) O.N.O. om Vallby 7.
- aa) O.S.O. om d:o 1.
- bb) N.N.O. om Bjärstad 1.
- cc) S.O. om Eneberga 4.
- dd) N.V. om Arkebo 1.
- ee) V. om Römossen 1.
- ff) N.N.V. om d:o 2.
- gg) N.O. om Holketorp 1.
- hh) S.O. om L. Örminge 1.
- ii) S. om d:o 1.
- kk) S.O. om St. Örminge 6.
- ll) vid Vallersten 3.
- mm) S.O. om d:o 3.

- nn) S.S.V. om Vallersten 2.
- oo) Ö. om Skamby 5, flera förstörda.
- pp) O.S.O. om d:o 2.

Komungssunds socken: a) N.V. om Togetorp, flera.

- b) N.N.V. om Svensksund, flera.
- c) N.V. om Rafnäs 1.
- d) S.V. om d:o flera.
- e) Ö. om Ulfstorp 3—4, en af dem är särdeles vacker med en större sten på toppen och stenar lagda kring foten.
- f) N.O. om Råda 17—18.
- g) S.O. om Långetorp 1.
- h) S.S.O. om Svensksund 4.

Ö. Stenby socken: a) S.V. om Gökstad 3—4.

- b) N. om d:o 5—6.
- c) S.O. om Säby 12.
- d) S.V. och V.S.V. om Brosten ganska många.
- e) S.V. om kyrkan 15—20.
- f) V. om d:o 2.
- g) N. om Bjärkusa 8—10.
- h) S.O. om Tittorp omkring 5.
- i) N.O. om Hinnestad 6—7.
- k) N.V. om Skällingstad omkring 20.
- l) S. om d:o omkring 20.
- m) V. och S.V. om Göstad flera.
- n) Ö. om Agelstad 6.
- o) S. om Hinnestad 5.
- p) S.V. om Ulftorp 6, åtskilliga förstörda.
- q) S.S.V. om Gullestad 10.
- r) N.V. om Kjortlinge 1.
- s) S.V. om Fleminge flera raserade.
- t) S.O. om Ollonö 6.
- u) S.S.V. om d:o 17—18.
- v) N. om Vreta 10.
- x) S.V. om d:o 6.

- y) N.N.V. om L. Selingstad 4 vackra, den största 58 steg i omkrets.
  - z) S. om Ödetorp 1.
  - å) S.O. om d:o 4.
  - ä) N.V. om L. Selingstad 2.
  - ö) N. om torpet Ludden 32, af hvilka några äro tillsammans inneslutna inom en gård af smärre stenar.
  - aa) V. om Ludden 3—4.
  - bb) N.V. om Näs 1.
  - cc) V. om Rotenberg 3 på ett ställe, 1 på ett annat något sydligare.
- Ö. *Husby socken*:¹⁾
- a) V. om Jämbjö 3.
  - b) N.V. om d:o 3.
  - c) N. om d:o 1.
  - d) S.O. om d:o 4.
  - e) N.V. om Ofvantorp omkring 20.
  - f) S.V. om Vickelö 3.
  - g) S. om Skälf 1.
  - h) S.V. om d:o 12.
  - i) N.V. om Marstad på två ställen tillsammanräknadt 13.
  - k) S.V. och V.S.V. om Holktorps omkring 4.
  - l) O.S.O. om Gärdstad ligger ett stort berg kalladt Haraldsberget och högst upp på detta en nu mera raserad hög, omkring 35 f. i diameter, hvilken sägen uppgifver vara *Harald Hildetands graf*. En sannolikare förklaring till namnen Haraldsberget och Haraldshögen torde kunna finnas i det förhållandet, att vid vägen, som går förbi det nämnda berget, i långliga tider legat ett torp, nu mera ej befintligt, med namnet Haraldstorpet och att åtminstone sedan 1640, enligt kyrkoboken, torpets innehafvare efter hvarandra hetat Harald.

---

¹⁾ På hela Vikbolandet är ofta svårt eller omöjligt att skilja mellan ättehögar och stensättningar. Den som upptecknat fornlemningarna inom Ö. Husby och HäradsHAMMAR har sammanfört båda under namnet *ättehögar*.

- m) N.O. om Jernvalla 2 stora, flera förstörda.
- n) S.O. om Ö. Helgestad 14.
- o) S.V. om Utantorp flera.
- p) N. om Tveggestad 1.
- q) Ö. om Vällingstad 9, ibland dem är 1 kringlagd med stenar.
- r) S.O. om Gärdstad omkring 16.
- s) V. om d:o 11, de flesta skadade.
- t) S. om Kingstad 5—6, ej på kartan utsatta.
- u) vid Varby omkring 30, en är 45 fot i omkrets, en annan lagd genom stenringar inom hvarandra.
- v) Ö. om Valla många.
- x) V. om d:o 6.
- y) N.N.V. om Oklunda 12.
- z) S. om Johannesdal 2, den ena kringlagd med stenar.
- å) S.O. om d:o 20, ej på kartan utsatta, en är 50 steg, en annan 65 i omkrets.
- ä) V.N.V. om Tunatorp minst 20.
- ö) N. om Möllestad omkring 20.
- aa) O.S.O. om d:o 3.
- bb) S.O. om d:o 8—10.
- cc) Ö. om L. Gyllinge 5, ej utsatta på kartan.
- dd) V.S.V. om Ellingstad omkring 25.
- ee) N.V. om Ormestad omkring 20.
- ff) vid d:o omkring 30.
- gg) S.V. om d:o 9.
- hh) S.V. om kyrkan 3—4.
- ii) N.O. om L. Boberga flera än 30, en af dem 50 steg i omkrets.
- kk) S. om Glädingstad 6.
- ll) N. om Vippatorpen 1.
- mm) S. om Skränge 5.
- nn) S.V. om d:o 14.
- oo) Ö. om Vickelö 6.
- pp) vid Ofgangärdsta 12.

Häradshammars socken: ¹⁾ a) Ö. om Fjerdingsstad 15.

- b) V. om d:o 6.
- c) N.V. om Sättersta 4.
- d) N.N.V. om d:o omkring 20.
- e) S.V. om d:o 10.
- f) S. om d:o 4.
- g) S.S.O. om d:o 10.
- h) S.O. om d:o 3 större.
- i) N. om d:o 1.
- k) Ö. om Lundby 20.
- l) S. om Åkerby 2.
- m) V. om d:o 10—12.
- n) omkring Vagnstad flera än 30.
- o) V. om Kagestad flera.
- p) Ö. om Särsta 2.
- q) S.O. om d:o 12.
- r) N. om Vånga 4 stora.
- s) S.V. och S.S.V. om d:o 3.
- t) V.S.V. om Hestad 2.
- u) N.N.O. om Visäter 2.
- v) S. och S.O. om d:o 17.
- x) N.O. om d:o 2.
- y) N.O. om prestgården 5.
- z) Ö. om kyrkan 12, med kringlagda stenar.
- å) N.V. om d:o 12—14.
- ä) S.S.O. från Klacksäter 15.

Stenkummel.

Johannis socken: S.O. om Skogstorp 3.

Dagsbergs socken: a) O.N.O. om Manhem 1, söndergräfdt.

b) på Kårholmen i Bråviken 1.

c) N. om kyrkan 1 otydligt.

Styrestads socken: O.S.O. om Grinneby 1.

¹⁾ Enligt C. G. Styffe, Skandinavien under Unionstiden, var socknens namn i slutet af 1300-talet Hersemme. (Hershem?)

- Drothems socken*: a) N.V. om Bjärka 1.
 b) N.O. om d:o 2, ej stora.
 c) N.V. om Eketorp 2.
- Tåby socken*: S.O. om Alm 1 litet.
- Skinberga socken*: O.S.O. om Viggeby 1.
- Skällviks socken*: N.O. om kyrkan 1 stort.
- Ö. Ny socken*: S.S.V. om Norge 2.
- Kuddby socken*: S.O. om Visärka 1.
- Konungssunds socken*: a) S. om Sten 1.
 b) S.S.O. om Sten 2 mindre.
- Ö. Stenby socken*: a) S. om Skällingstad 3.
 b) Ö. om Gallestad 1.
 c) S.S.O. om Hinnestad 2.
 d) S.V. om Fettjestad 1.
 e) S.S.V. om Gullestad 2.
 f) V. om Fyrby 1.
 g) N. från kyrkan 2.
- Ö. Husby socken*: a) S.V. om Mysinge 1 mycket stort.
 b) S.O. om Skrånge 1.
 c) S. om Varby 1.

Stensättningar.

- Johannis socken*: S. om Vesterbyholm 1 rund fylld med rätt stora stenar och den största satt i midten.
- Styrestads socken*: a) N.V. om Sidkälla 1 rund.
 b) V. om Fröberga 2 runda.
 c) N. om Dömmestad 2 runda, den ena fylld med stenar.
- Furingstads socken*: V. om Brobytomba 1 rund, diametern 50—60 fot.
- Tåby socken*: a) O.S.O. om Nyble åtskilliga runda, smärre, 1 trekantig med 30 fots sida samt 1 illa åtgången treudd.¹⁾
 b) V. om Tåstad 1 rund fylld med större stenar.

¹⁾ Med *trekantig stensättning* förstås här som vanligt en sättning af triangelar form, med *treudd* åter menas en af vidstående form

- c) V. om Fyrby 1 treudd.
- d) V.S.V. om Brunneby 1 rund fylld med rätt stora stenar.
- e) S. om Skjorstad 1 rund.
- f) V.N.V. om Täby kyrka, på vestra sidan om landsvägen 1 rund.
- g) N.O. om Sörby några smärre runda.

Skinberga socken: S.S.O. om Ljunga 1 rund bestående af åtta större stenar.

Mogata socken: a) N.N.V. om Husby 2 runda.

- b) Ö. om kyrkan 1 rund af ganska stora stenar och fylld med dylika, här som oftast är mittelstenen störst.

Kuddby socken: a) O.S.O. om Svällstad 4 runda.

- b) N. om Björklund 1 treudd med 27 fots sida och 1 rund.
- c) S.S.O. om Klint 2 runda.
- d) N.O. om Helgestad 1 treudd.
- e) S. om Videby 1 treudd med 23 fots sida.
- f) S.V. om Rabilla 2 runda, omkring 20 fot i diameter, den ena fylld med stora stenar, af hvilka den största i midten.
- g) V.S.V. om Rabilla 5 runda, deraf 1 fylld med stenar och en större mittelsten.

Bautastenar.

Qvillinge socken: S.O. om Vilhelmsberg 2. Den som står närmast landsvägen är ristad med ett kors. Emellan dessa är en runsten rest.

Dagsbergs socken: a) N.O. om kyrkan 1.

- b) N.O. om Gillerkälla 2.
- c) N.V. om Marby vid slutningen mot sjön 1 (?)
- d) Ö. om Beteby 1.
- e) S.O. om Drögestad 1.

Tingstads socken: a) N.O. om Myckelby 1 större rest, 1 liggande.

b) vid Kummelby 1.

c) O.S.O. om L. Gullborg 1.

Ö. Stenby socken: a) S.O. om Tittorp 1.

b) S.V. om Fleminge 1.

c) vid Näs 1 mindre, ej utsatt på kartan.

d) S.O. om Ludden 1.

Ö. Husby socken: a) N.V. om Ofvantorp 3.

b) N.V. om Jämbjö 1.

c) S.V. om Skälf 1.

d) S.O. om Ö. Helgestad 1, 7 f. hög 4 f. bred.

e) Ö. om Vickelö 1 liggande på en ättehög, 11 f. lång.

Häradshammars socken: a) V.S.V. om Hestad 1.

b) S.V. om Vagnstad 1 liggande 10 f. lång.

Runstenar.

Qvillinge socken: S.O. om Vilhelmsberg 1.

Tåby socken: vid Skjorsta 2.

Ö. Husby socken: a) S. om Högtomta 1 stående på en mindre ättehög.

b) vid Varby 1, liggande som vägbro med runorna uppåt vända.

c) N. om Varby 1 liggande vid en raserad bro öfver Varån ej utsatt på kartan.

Äfven inom dessa trakter eger således det förhållande rum, att runstenar, der de träffas orubbade, befinnas hafva blifvit resta i närheten af vattendrag.

Hällristning.

Ö. Eneby socken: N.V. om Himmelstalund på bergkullen ofvan- om Motala ström synas spår af en hällristning.

Borglemning.

Tingstads socken: Ö. om St. Gullborg 1.

Tåby socken: S. om Oxtorpssjön 1. Här liksom å föregående plats är det nu mera endast några spillror af

de forna stenvallarne, som utvisa borgens läge. Berget S. om Oxtorpssjön kallas ännu borgamarken.

Ö. *Ny socken*: N.V. om Norr Mem finnas stenar hopade, antydande en borglemning. Platsen har icke blifvit på kartan anmärkt.

Ö. *Stenby och Ö. Husby socknar*: I gränsen mellan dessa socknars sydligaste hörn ligger ett högt och från flera sidor mer eller mindre otillgängligt berg, på hvilket långa stenvallar ännu finnas i behåll öfver en betydlig sträcka. För att göra "borgens" läge och storlek tydliga hafva på kartan flera borglemnings-tecken blifvit satta, ehuru den i sjelfva är allenast en.

Lemningar efter grundmurar.

Ö. *Stenby socken*: Straxt N.V. om Rotenberg är en gammal mur 5 f. tjock och omslutande ett rum omkring 25 f. långt och 20 f. bredt. Det kallas *Bratte Långbens borg*.

Ruin i allmänhet.

Dagsbergs socken: V.N.V. från Bråborg äro gamla murar samt en större hvälfd källare allt som återstår af den forna kungsgården Bråborg, hvilken 1719 brändes af Ryssarne. Ett par hundra fot längre från sjön finnas ock murar efter (som det säges) kungsgårdens kapell. En liten ryggåsstuga intill kallas Kungsstugan. Äfven på Tegeludden, straxt nordligare, synas i vestra sidan lemningar efter gråstensmurar.

Skällviks socken: a) på udden V. om kyrkan ligga murar qvar efter det gamla slottet Ståkeborg.

b) N.N.O. om kyrkan på en holme i sundet ligga ruiner efter det sista Stegeborgs slott.

Straxt utom staden *Norrköping* åt norr ligger det s. k. gamla slottet. Hvad som för närvarande är öfrigt är sjelfva portalen, uppmurad af gråsten och tegelsten. Hvarje-

handa inskrifter äro ännu synliga, samt en bröstbild af Johannes, Dux Gothorum.

Uppkastad jordvall.

Dagsbergs socken: på Hanön, N.V. om Bråborg.

N. om *Norrköping* vid gamla slottet äro vidsträckta val-
lar, som nu för tiden innesluta åkerfält.

Dessutom böra särskildt omnämnas de stensamlingar i form af smala strängar hvilka så talrikt förekomma inom dessa trakter. Än ligga de vid foten af berg än gå de tvärt öfver, eller sträcka de sig ut på sankt ängar. Man skulle ibland kunna tro, att de varit gränsgården mellan olika egor, men ganska ofta kan en sådan förklaring icke gälla.

En *offersten* ligger Ö. om de nordligaste gårdarne i Smedby, Johannis socken, på en berghäll öfver hvilken byvägen går. I stenblocket äro flera små fördjupningar, så väl halfklotformiga, som aflånga, något slingrande.

Af Sveriges Geologiska Undersökning äro hittills utgifna

Ser. A. Kartblad med beskrifningar.

a) i skalan 1 : 50000:

1. Westerås, 2. Arboga, 3. Skultuna, 4. Södertelge, 5. Eskilstuna, 6. Stockholm, 7. Enköping, 8. Fånö, 9. Säfstaholm, 10. Ängsö, 11. Köping, 12. Hellefors, 13. Lindholm, 14. Lindsbro, 15. Skattmansö, 16. Sigtuna, 17. Malmköping, 18. Strengnäs, 19. Ramnäs, 20. Wårgårda, 21. Ulricehamn, 22. Eriksberg, 23. Nyköping, 24. Tärna, 25. Sämsholm, 26. Sala, 27. Rånäs, 28. Borås, 29. Leufsta, 30. Eggegrund, 31. Upsala, 32. Örbyhus, 33. Svenljunga, 34. Ämål, 35. Baldersnäs, 36. Wingershamn, 37. Upperud, 38. Degeberg, 39. Rådanefors, 40. Wenersborg, 41. Wiskafors, 42. Engelsberg, 43. Salsta, 44. Rydboholm, 45. Hörningsholm, 46. Riddarhyttan, 47. Linde, 48. Örebro, 49. Segersjö, 50. Årsta, 51. Nynäs, 52. Trosa, 53. Björksund, 54. Riseberga, 55. Latorp, 56. Nora, 57. Stafsjö, 58 & 59. Sandhamn & Tärnskär, 60. Båstad, 61. Hessleholm, 62. Claestorp, 63. Brevfen, 64. Gottenvik, 65 & 66. Landsort & Källskären, 67. Herrevadskloster, 68. Linderöd, 69. Hjulsjö, 71. Norrköping och 72. Möja.

Pris för kartbladen N:o 30, 36, 65 & 66 och 72 med beskrifningar 1,00 kr.
" " " 34, 38, 51, 53 och 58 & 59 " " 1,50 kr.
" alla öfriga blad " " 2,00 kr.

b) i skalan 1 : 200000:

1. Huseby, 2. Ljungby, 3. Vexjö och 4. Lessebo.

Pris för hvarje kartblad med beskrifning 1,50 kr.

Ser. B. Öfversigtskartor.

1. Bladindelning för det geologiska kartverket, jemte tecken-skema. Pris 0,50 kr.
2. ERDMANN, A. Karta öfver glaciallerans utbredning inom södra delen af Sverige. Skala 1 : 1000000. 1863. Pris 2 kr.
3. Karta öfver bergarterna på östra Dal. Skala 1 : 200000. 1870. Pris 1,50 kr.

Ser. C. Afhandlingar och uppsatser.

1. ERDMANN, A. Bidrag till kännedomen om Sveriges quartära bildningar, text och atlas med 14 kartor. 1868. Stor 8:o. Pris 8 kr.
2. ERDMANN, A. Exposé des formations quaternaires de la Suède, texte accompagné d'un atlas. Edition abrégée pour l'étranger. 1868. Stor 8:o. Pris 8 kr.
3. ERDMANN, E. Beskrifning öfver Skånes stenkolsförande formation, med karta och 4 taflor. 1872. 4:o. Pris 6 kr.
4. ERDMANN, E. Samma arbete åtföljdt af en résumé på franska. Pris 10 kr.
5. BÖRTZELL, A. Beskrifning öfver Besier-Ecksteins kromolitografi och litotypografi. 1872. 4:o. Pris 1,50 kr.
6. TÖRNEBOHM, A. E. Geognostisk profil öfver den skandinaviska fjellryggen mellan Östersund och Levanger. 1872. 8:o. Pris 0,50 kr.
7. GUMÆLIUS, O. Bidrag till kännedomen om Sveriges erratiska bildningar, samlade å geol. kartbladet Örebro, med 4 taflor. 1871. 8:o. Pris 0,75 kr.
8. HUMMEL, D. Öfversigt af de geologiska förhållandena vid Hallandsås, med 2 taflor. 1872. 8:o. Pris 0,75 kr.
9. TÖRNEBOHM, A. E. Ueber die Geognosie der Schwedischen Hochgebirge, mit einer Karte. 1873. 8:o. Pris 1,50 kr.

Ser. C. Afhandlingar och uppsatser.

10. LINNARSSON, J. G. O. Om några försteningar från Sveriges och Norges primordiazon, med 1 tafla. 1873. 8:o. Pris 0,25 kr.
11. GUMELIUS, O. Om mellersta Sveriges glaciala bildningar. I. Om krosstensgrus. 1874. 8:o. Pris 0,75 kr. (Se N:o 16.)
12. HUMMEL, D. Om rullstensbildningar. 1874. 8:o. Pris 0,75 kr.
13. GUMELIUS, O. Om malmlagens åldersföljd och deras användande såsom ledlager. 1873. 8:o. Pris 1,50 kr.
14. TÖRNEBOHM, A. E. Geognostisk beskrifning öfver Persbergets grufvefält, med 1 karta. 1875. 4:o. Pris 5 kr.
15. HUMMEL, D. Om Sveriges lagrade urberg, jemförda med sydvestra Europas, med 1 karta. 1875. 8:o. Pris 1,50 kr.
16. GUMELIUS, O. Om mellersta Sveriges glaciala bildningar. II. Om rullstensgrus. 1876. 8:o. Pris 0,75 kr. (Se N:o 11.)
17. SANTESSON, H. Kemiska bergartsanalyser, sammanställda och bearbetade. I. Gneis, hälleflintgneis ("eurit") och hälleflinta. 1877. 8:o. Pris 1 krona.
18. TORELL, O. Undersökningar öfver istiden. 1873. 8:o. Pris 0,75 kr.
19. NATHORST, A. G. Om en cykadékotte från den rätiska formationens lager vid Tinkarp i Skåne. 1875. 8:o. Pris 0,50 kr.
20. NATHORST, A. G. Nya fyndorter för arktiska växtlemningar i Skåne. 1877. 8:o. Pris 0,50 kr.
21. LINNARSSON, G. Öfversigt af Nerikes öfvergångsbildningar. 1875. 8:o. Pris 0,75 kr.
22. LINNARSSON, G. Om faunan i lagren med paradoxides ölandicus. 1877. 8:o. Pris 0,75 kr.
23. Underd. berättelse om malmfyndigheter inom Norrbottens län, med bilagor och 5 kartor. 1877. 4:o. Pris 5 kr.
24. Samma berättelse med fransk résumé. Pris 5,50 kr.
25. SVEDMARK, E. Halle- och Hunnebergs trapp. 1878. 8:o. Pris 0,75 kr.
26. TORELL, O. On the causes of the glacial phenomena in the north eastern portion of North America, with a map. 1878. 8:o. Pris 0,50 kr.
27. NATHORST, A. G. Om floran i Skånes kolförande bildningar. I. Floran vid Bjuf. Första häftet, med 10 taflor. 1878. 4:o. Pris 5 kr. (Se N:is 29 och 33.)
28. LINNARSSON, G. Om de palæozoiska bildningarna vid Humlenäs. 1878. 8:o. Pris 0,50 kr.
29. NATHORST, A. G. Om floran i Skånes kolförande bildningar. II. Floran vid Höganäs och Helsingborg, med 8 taflor. 1879. 4:o. Pris 3 kr. (Se N:is 27 och 33.)
30. TORELL, O. Sur les traces les plus anciennes de l'existence de l'homme en Suède. 1876. 8:o. Pris 0,50 kr.
31. LINNARSSON, G. Iakttagelser öfver de graptolitförande skiffarna i Skåne, med 1 tafla. 1879. 8:o. Pris 0,75 kr.
32. BLOMBERG, ALB. och LINDSTRÖM, A. Praktiskt geologiska undersökningar inom Herjedalen och Jemtland, med 2 kartor. 1879. 8:o. Pris 1 kr.
33. NATHORST, A. G. Om floran i Skånes kolförande bildningar. I. Floran vid Bjuf. Andra häftet, med 8 taflor. 1879. 4:o. Pris 3 kr. (Se N:is 27 och 29.)
34. LINDSTRÖM, A. Praktiskt geologiska iakttagelser under resor på Gotland, med 1 karta och 1 tafla. 1879. 8:o. Pris 1 kr.

